

فرهنگ نامه اصطلاحات و تعبیرات کنایه‌ی جمله

www.ketab.ir

شاپرستان

سرشناسه	: پرستار، ثریا، ۱۳۵۷ -
عنوان و نام پدیدآور	: فرهنگ‌نامه اصطلاحات و تعبیرات کنایه‌ی جبهه/ ثریا پرستار.
مشخصات نشر	: تهران: قلم فرشته، ۱۳۰۱.
مشخصات ظاهری	: ۳۹ ص.
شابک	: 622-94823-4-6978
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
پادداشت	: کتابنامه: ص. ۳۹.
موضوع	: جنگ ایران و عراق، ۱۳۶۷-۱۳۵۹ - اصطلاح‌ها و تعبیرها Iran-Iraq War, 1980-1988 - Terminology
رده بندی کنگره	: ۵/۱۶۰۱DSR
رده بندی دیویی	: ۰۸۲۳/۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۹۹۵۶۲۸
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیبا

فرهنگ نامه اصطلاحات و تعبیرات کنایه‌ی جبهه

ثریا پرستار

انتشارات: قلم فرشته	ناظر فنی چاپ: دپارتمان انتشارات
نوبت چاپ: اول ۱۴۰۱	صفحه آرایه: دپارتمان انتشارات
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۴۸۲۳-۴-۶	طراحی جلد: دپارتمان انتشارات
قیمت: ۹۸۰۰۰۰ ریال	چاپخانه: خانه چاپ

آدرس: انتشارات قلم فرشته

تهران، میدان انقلاب، بین جمالزاده جنوبی و نوفلاح، ساختمان ۱۰۳، طبقه سوم

۰۲۱-۸۸۸۹۰۹۳۹

• مرکز پخش:

تهران، میدان ولیعصر، ابتدای کریم خان زند، کوچه شاهد، پلاک ۲، ۳ (انتشارات قلم

فرشته)

۰۲۱-۸۸۸۹۰۹۳۹

تلفن:

۰۲۱-۶۶۱۲۸۵۴۶

۰۹۱۹۱۲۷۴۲۴۰

پست الکترونیکی:

Entesharateh_ghalamehfereshteh@yahoo.com

• هر گونه کپی برداری، تلخیص و استفاده از مطالب این کتاب، بدون مجوز کتبی

ناشر ممنوع بوده و پیگرد قانونی خواهد داشت.



فهرست مطالب

صفحه

۹	مقدمه.....
۱۲	اصلاح هفته وحدتی.....
۱۲	التماس غیبت.....
۱۳	جنگ نامردی.....
۱۳	جنگ هسته‌ای.....
۱۴	جای ظرف‌ها و کفش‌ها.....
۱۴	وضو به جماعت.....
۱۴	وقت اضافه خودش را جا کرد.....
۱۵	برویم ثواب جمع کنیم.....
۱۵	بسجی نما.....
۱۶	پشت دفتر جا دارد.....
۱۶	پشه کلاه آهنی.....
۱۶	پیمان کار.....
۱۷	پشت به دشمن رو به میهن.....
۱۷	تو بر شیطان، یا شیطان بر تو.....
۱۷	ثواب جمع کردن.....
۱۸	حوری جمع کردن.....
۱۸	روابط خصوصی.....
۱۸	ریا کمری.....
۱۹	زنبور آمد.....
۱۹	زیر و رو کن.....
۱۹	سوره دخان تلاوت کردن.....
۲۰	شخصیت برجسته.....
۲۰	صد و بیست را بده.....
۲۰	صفر بیست و یکش زنگ زده.....

- ۲۱.....ضعیف کش
- ۲۱.....طبل هندی
- ۲۱.....غیبی
- ۲۲.....فلکه را ببند
- ۲۲.....قرص مسکن
- ۲۲.....قلیون
- ۲۳.....کلنگ می زند
- ۲۳.....کمپوت خور شده
- ۲۴.....مرغی
- ۲۴.....گونی پر کن
- ۲۴.....لبش شده
- ۲۵.....محور اصلی
- ۲۵.....موشک زمین به زمین
- ۲۵.....موش کور
- ۲۶.....و مارمیتی بود
- ۲۶.....نقشه
- ۲۶.....نشان شده
- ۲۷.....نیش متاعی
- ۲۷.....هوایی شده
- ۲۸.....یک بار مصرف

پیش‌گفتار

زبان فارسی مانند دیگر زبان‌ها، در همه حوزه‌های جغرافیایی، دوره‌های تاریخی و بافت‌های اجتماعی یکسان به کار نمی‌رود. خرده فرهنگ‌ها را می‌توان از عوامل مهم بروز تنوع اجتماعی دانست که در گستره رواج زبان فارسی شکل گرفته و به صورت پایدار و ناپایدار در به وجود آوردن «گونه‌های زبانی» مؤثر واقع شده‌اند.

جبهه‌های دفاع مقدس در ایران، به منزله جامعه‌ای کوچک، خرده فرهنگ‌هایی با ابعاد رفتاری نوشتاری و گفتاری خاص داشتند که بخشی از آن در مجموعه فرهنگ‌نامه جبهه انقلاب اسلامی ایران در جنگ تحمیلی گردآوری شده است.

در این کتاب سعی شده است با تأکید بر لزوم شناخت گونه‌های مختلف زبان فارسی در دوره معاصر و ضرورت توجه به مقولات فرهنگی عرصه جنگ تحمیلی یا دفاع مقدس، به گوشه‌های از فرهنگ گفتاری جبهه، از جنبه‌ی اصطلاحات کنایی توجه شود.

مهم‌ترین و فراگیرترین نمود فرهنگ گفتاری جبهه را طنز و مطایبه، کنایه و بن‌مایه غالب وضع اصطلاحات در گونه زبانی جبهه است. که پس از پایان جنگ و رنگ باختن تدریجی فرهنگ جبهه، تا حد زیادی کاربرد و رواج خود را از دست داده است.

مقدمه

ادیبان و محققانی که به تحقیق در تاریخ زبان فارسی و زبان متون کهن پرداخته‌اند، برآنند که این زبان در سده‌های اولیه، زبانی همگون نبوده و در سراسر قلمرو خود به شکلی واحد به کار نمی‌رفته، بلکه زبان این متون از صورت‌های لهجه‌ای آکنده است.

(صادقی، ۱۳۷۱: ۱۷)

به بیان دیگر، این زبان در ادوار و نیز حوزه‌های جغرافیایی متعدد با گونه‌های گفتاری و گویشی و محلی آن حوزه‌ها آمیخته و بسیاری از واژه‌ها و ساخت‌ها و آواهای گونه‌های گفتاری حوزه‌های دیگر را با زبان معیار همراه کرده و گونه‌های متنوع و تازه‌ای از زبان فارسی پدید آورده است که گاه از نظر واژه، ساخت و آوا با یکدیگر ناهمخوانی‌هایی دارند.

(رواقی، ۱۳۶۴)

صرف نظر از زبان متون کهن، هر چند به بررسی گویش‌های زبان‌های ایرانی در دوره معاصر نیز پرداخته شده؛ اما کمتر می‌توان پژوهشی در حوزه گونه‌های رایج زبان فارسی در عصر حاضر یافت.

حال آن که بدیهی است تا زمانی که یک زبان کارایی دارد، وجود تفاوت‌های گونه‌ای در عرصه رواج آن، غیرقابل انکار است. یکی از گونه‌های معاصر فارسی، زبان رایج بین رزمندگان جبهه‌های هشت سال جنگ تحمیلی است که تا کنون از این نظر به آن توجه نشده است. تنها می‌توان به اشاراتی دست یافت که برخی صاحب‌نظران و استادان زبان و ادبیات فارسی و فرهنگ ایرانی، به مناسبت تدوین و انتشار اولیه فرهنگ‌نامه جبهه ضمن ارائه نکاتی در قالب نوشتارهایی کوتاه و مختصر، از آن‌ها یاد کرده‌اند.

(فهیمی، سراسر اثر، ۱۳۸۱: ۸)

هیچ زبانی در جهان، واحدی یکپارچه نیست؛ بلکه تمام زبان‌ها در درون خود، جلوه‌ها و نمودهایی متعدد دارند. زبان فارسی نیز متأثر از برخی مسائل نظیر عوامل جغرافیایی، فرهنگی و زمانی گسستخوش دگرگونی شده که در نتیجه، صورت‌ها و گونه‌های متعددی از آن پدید آمده است.

هرچند از تنوع جغرافیایی و زمانی بیش از دیگر عوامل به وجود آورنده گونه‌های زبانی یاد می‌شود؛ اما نمی‌توان از تأثیر عمیق و فراگیر تنوعات فرهنگی و اجتماعی هر جامعه بر شکل‌گیری و رواج صورتی خاص از زبان، چشم پوشید.

جبهه‌های جنگ به عنوان خرده فرهنگی محدود و موقت، فرهنگی متمایز داشتند که به حتم در گونه زبانی رایج بین افراد آن نیز مؤثر بوده است؛ به عبارت دیگر، می‌توان گفت فرهنگ جبهه مشخصه‌های زیادی دارد که یکی از مهم‌ترین آن‌ها جنبه زبان شناختی است.

کاربرد فراوان اصطلاحات و تعبیری بدیع و نوساخته در فرهنگ جبهه، نشانگر جوشندگی و غنای زبان شفاهی و سرزندگی و طراوت آن است. مطالعه فرهنگ گفتاری جبهه، به خصوص در پهنه اصطلاحات و تعبیری که بین رزمندگان کاربرد داشته، می‌تواند تفاوت‌ها و شباهت‌های این فرهنگ را با فرهنگ زندگی معمول آن زمان نشان دهد.

(فانی، ۱۳۸۲: ۱۹۲)

هرچند بررسی دقیق و همه جانبه ویژگی‌های زبان رایج در جبهه به ویژه در بخش تعبیر و اصطلاحات، فرصتی وسیع می‌طلبند؛ اما این کتاب در پی آن است تا در این مجال اندک به این مقوله بپردازد و ضمن ارائه نمونه‌هایی از سطح واژگانی زبان فرهنگ جبهه، بر وجود این گونه زبانی تأکید ورزد.

شناخت گونه زبانی جبهه به عنوان یکی از گونه‌های متنوع معاصر زبان فارسی می‌تواند تأکیدی باشد بر ضرورت توجه به گونه‌های زبانی معاصر، چه در عرصه قلمروهای جغرافیایی و چه در محدوده خرده فرهنگ‌ها.

همچنین این توجه مختصر- که به منزله درآمدی بر بررسی و شناخت ویژگی‌های این گونه زبانی است- می‌تواند مقدمه‌ای برای فهم فرهنگ گفتاری جبهه به شمار آید.

www.ketab.ir